

»esse æqualis Deo¹. » Equalitas omni modo conjungitur. Et quid dixit? « Non rapinam. » Quare? Quia illud est rapina, quod alienum est.

XIV. Tamen ex duabus istis collationibus et generibus duobus, similitudinem fortassis invenimus in creatura, quomodo intelligamus Filium et coæternum Patri et nequaquam minorem. Sed non illud possumus invenire in uno genere similitudinum: jungamus ambo genera. Quomodo ambo genera? Unum unde ipsi dant similitudines, et alterum unde nos dedimus. Dederunt enim illi similitudines ex his quæ nascuntur in tempore, et præceduntur tempore ab eis a quibus nascuntur, sicut homo de homine. Major ille tempore prior natus: sed tamen homo et homo, id est, ejusdem substantiæ. Homo enim hominem generat, et equus equum, et pecus pecudem. Ad eandem substantiam generant ista; sed non ad idem tempus. Diversa sunt tempore; sed non sunt diversa natura. Quid ergo hic laudamus in ista nativitate? Certe æqualitatem naturæ. Quid autem deest? Equalitas temporis. Teneamus hic unum quod laudatur, id est, æqualitatem naturæ. In illo autem genere similitudinum, quod nos dedimus de splendore ignis et de imagine virgulti, æqualitatem naturæ non invenis, invenis coævitate. Quid hic laudamus? Coævitate. Quid deest? Equalitas naturæ. Conjunge quæ laudas. In creaturis enim deest aliquid quod laudas, in Creatore deesse nihil potest: quia quod invenis in creatura, a Creatore artifice processit. Quid ergo in coævis? nonne hoc Deo dandum quod ibi laudas? Quod autem deest non tribuendum majestati, in qua nullus defectus est. Ecce offero tibi genitis coæva gignentia: laudas ibi coævitate, sed disparilitatem reprehendis. Quod reprehendis, noli tribuere Deo: quod

¹ Philip. 11, 6.

laudas, tribue: et tribuis illi ex isto genere similitudinum pro coævitate coæternitatem, ut coæternus sit natus cum eo a quo natus sit. De alio autem similitudinum genere, quæ et ipsa creatura Dei est, et debet laudare Creatorem, quid ibi laudas? Equalitatem naturæ. Jam propter illam distinctionem dederas coæternitatem; da propter istam, æqualitatem; et perfecta est nativitas ejusdem substantiæ. Quid enim dementius, fratres mei, quam ut in aliquo laudem creaturam, quod non sit in Creatore? Laudo in homine æqualitatem naturæ, et non credo in eo qui fecit hominem? Quod de homine natum est, homo est; et quod de Deo natum est, non id erit quod ille de quo natum est? Non versor in operibus quæ Deus non fecit. Laudent ergo Creatorem omnia opera sua. Invenio hic coævum, cognosco ibi coæternum. Hic æqualitatem invenio naturæ, ibi intelligo æqualitatem substantiæ. Totum ergo ibi quod hic ex partibus singulis et rebus singulis invenitur. Totum ergo ibi simul, et non hoc solum quod in creaturis: totum invenio ibi, sed tanquam in Creatore, tanto amplius, quod hæc visibilia, illa invisibilia; hæc temporalia, illa æterna, hæc commutabilia, illa incommutabilia; hæc corruptibilia, illa incorruptibilia. Postremo in ipso homine ea quæ invenimus homo et homo, duo homines sunt: ibi Pater et Filius unus Deus.

XV. Domino Deo nostro gratias ago inenarrabiles, quod ex hoc loco scrupulosissimo et laboriosissimo infirmitatem meam liberare dignatus est, petentibus vobis. Ante omnia tamen servate hoc, quidquid de creatura potuimus colligere, aut sensu corporis, aut cogitatione animi, inenarrabiliter transcendere Creatorem. Sed vis illum mente contingere? Purga mentem, purga cor tuum. Mundum fac oculum, unde illud quidquid est, possit

attingi. Mundum fac oculum cordis : « Beati enim » mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt¹. » Non autem mundato corde, quid potuit misericordius procurari aut donari ab eo, nisi ut illud Verbum, de quo tanta et tam multa diximus, et nihil dignum diximus; nisi ut illud Verbum, per quod facta sunt omnia, fieret quod nos sumus, ut attingere possimus illud quod non sumus? Non enim Deus sumus: sed possumus mente vel cordis acie interiore videre Deum. Peccatis acies nostræ obtritæ, obtusæ, infirmitate dejectæ cupiunt videre: sed in spe sumus, in re nondum sumus. Filii Dei sumus. Hoc ait Joannes, qui ait: « In principio erat Verbum, et Verbum » erat apud Deum, et Deus erat Verbum²: » qui supra pectus Domini discumbebat, qui secreta ista de sinu illius cordis hauriebat, ipse ait: « Dilectissimi, filii Dei » sumus; et nondum apparuit quid erimus: scimus quia » cum apparuerit, similes ei erimus; quoniam videbimus » eum sicuti est³. » Hoc nobis promittitur.

XVI. Sed ut perveniamus, si nondum possumus videre Verbum Deum, audiamus Verbum carnem: quia carnales facti sumus, audiamus Verbum carnem factum. Ideo enim venit, ideo suscepit infirmitatem nostram, ut possis firmam locutionem capere Dei portantis infirmitatem tuam. Et vere dictum est lac. Lac enim dat parvulis, ut cibum sapientiæ det majoribus. Lactare patienter, ut avide pascaris. Quomodo enim fit etiam lac, quo lactantur infantes? Nonne esca erat in mensa? Sed invalidus est infans ad comedendam escam quæ in mensa est: quid facit mater? Incarnat escam, et conficit lac de ipsa. Conficit nobis quod capere possimus. Sic Verbum caro factum est, ut lacte parvuli nutriremur, qui ad cibum quidem eramus infantes. Verum hoc interest, quia quando

¹ Matth. v, 8. — ² Joan. i, 1. — ³ 1 Joan. iii, 2.

cibum mater incarnatum lac facit, cibus in lac convertitur: incommutabiliter autem manens Verbum carnem assumpsit, ut esset quodam modo contextum. Quod est, non corrumpit, non commutavit, ut per habitum tuum tibi loqueretur, non in hominem transmutatus atque conversus. Inconvertibilis enim et incommutabilis, et omnino inviolabilis manens, factus est quod tu ad te, quod ipse ad Patrem.

XVII. Ipse enim infirmis quid dicit, ut possint recuperato illo visu Verbum ex aliqua parte attingere, per quod facta sunt omnia? « Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos. Tollite jugum meum super vos, et discite a me quia mitis sum et humilis corde¹. » Quid magister Filius Dei, Sapientia Dei, per quem facta sunt omnia, concionatur? Vocat humanum genus, et dicit: « Venite ad me omnes qui laboratis, » et discite a me. » Putabas forte dicturam Sapientiam Dei: Discite quomodo coelos feci et astra; omnia etiam in me, antequam fierent, numerata erant; quomodo in virtute rationum incommutabilium etiam capilli vestri numerati sunt. Hæc putabas, et talia esse dicturam? Non. Sed prius illud: « Quoniam mitis sum, et humilis corde. » Ecce quod capiatis, videte, fratres, certe parvum est. Ad magna nos tendimus, parva capiamus, et magni erimus. Vis capere celsitudinem Dei? Cape prius humilitatem Dei. Dignare esse humilis propter te, quia Deus dignatus est humilis esse propter eundem te, non enim propter se. Cape ergo humilitatem Christi, disce humilis esse, noli superbire. Confitere infirmitatem tuam, jace patienter ante medicum. Cum ceperis humilitatem ejus, surgis cum illo, non quasi et ipse surgat secundum quod Verbum est; sed tu potius, ut magis magisque a te capiatur. Intellige-

¹ Matth. xi, 28, 29.

bās primo titubanter atque hæsitanter; intelligis postea certius et clarius. Non ille crescit, sed tu proficis, et quasi tecum videtur surgere. Sic est, fratres. Credite præceptis Dei, et facite illa, et donabit vobis robur intelligentiæ. Non præsumatis, et quasi anteponeatis scientiam præcepto Dei; ne inferiores, non solidiores remaneatis. Arborem attendite: ima petit prius, ut sursum exerescat; figit radicem in humili, ut verticem tendat ad cœlum. Numquid nititur nisi ab humilitate? Tu autem sine charitate vis excelsa comprehendere; sine radice auras petis? Ruina est ista, non incrementum. Habitante Christo per fidem in cordibus vestris, in charitate radicamini atque fundamini, ut impleamini in omnem plenitudinem Dei.

SERMO CXVIII¹.

De eisdem verbis Evangelii Joan. I. *In principio erat Verbum, etc.*

I. OMNES qui multa verba quæritis hominis, intelligite unum Verbum Dei: « In principio erat Verbum². In principio autem fecit Deus cœlum et terram³. » Sed erat Verbum, quando audivimus: « In principio fecit Deus. » Agnoscamus Creatorem: Creator est enim qui fecit; creatura autem quod fecit. Non erat enim creatura quæ facta est, sicut semper erat Verbum Deus, per quem facta est. Quando autem audivimus: « Erat Verbum, » apud quem erat? Intelligimus Patrem, qui non fecit nec creavit idem Verbum, sed genuit. In principio enim fecit

¹ Alias XIII ex Sirmondianis. — ² Joan. I, 1. — ³ Gen. I, 1.

Deus cœlum et terram. Per quid fecit? « Erat Verbum, » et Verbum erat apud Deum¹: » sed quale Verbum? Sonabat et transibat? Numquid cogitabatur etolvebatur? Non. Recordabatur, et proferebatur? Non. Ergo quale Verbum? Quid a me quæris multa? « Deus erat Verbum. » Quando audimus: « Deus erat Verbum, » non duplicamus Deum; sed intelligimus Filium. Verbum enim Dei Filius est. Ecce Filius, et quid nisi Deus? Nam « Deus » erat Verbum. » Quid Pater? Utiq; Deus. Si Pater Deus, et Filius Deus, duplicamus Deum? Absit. Pater Deus, Filius Deus: sed Pater et Filius unus Deus. Non est enim unicus Filius factus, sed natus. « In principio » fecit Deus cœlum et terram: » sed erat Verbum a Patre. Ergo factum est Verbum a Patre? Non. « Omnia » per ipsum facta sunt². » Si per ipsum omnia facta sunt, numquid et ipse per se ipsum factus est? Per quem audis facta esse omnia, noli putare factum esse inter omnia. Nam si et ipse factus est, non per illum facta sunt omnia, sed inter cætera factus est ipse. Dicis: Factus est, numquid per se? Quis est qui faciat se? Si ergo factus est, quomodo per ipsum facta sunt omnia? Ecce et ipse factus est, sicut tu dicis, non ego, quia genitum non nego. Si ergo dicis factum esse, quæro per quid, quæro per quem. Per se ipsum? Ergo erat, antequam fieret, ut faceret se ipsum. Si autem omnia per ipsum facta sunt, intellige quia non est factus ipse. Si non potes intelligere, crede ut intelligas. Præcedit fides, sequitur intellectus; quoniam Propheta dicit: « Nisi credideritis, non intelligetis³. » « Erat Verbum. » Noli ergo quærere tempus ei, per quem facta sunt tempora. « Erat Verbum. » Sed tu dicis: Aliquando non erat Verbum. Mentiris, nusquam legis. Ego autem lego tibi: « In principio erat Verbum. » Quid quæ-

¹ Joan. I, 2. — ² Ibid. 3. — ³ Isaï, VII, 9.